

Prijedložni genitiv u udžbenicima i priručnicima hrvatskog jezika

---

Orelj, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:784760>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru
Odjel za kroatistiku
Sveučilišni prijediplomski studij
Hrvatski jezik i književnost

Martina Orelj

**Prijedložni genitiv u udžbenicima i priručnicima
hrvatskog jezika**

Završni rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru
Odjel za kroatistiku
Sveučilišni prijediplomski studij
Hrvatski jezik i književnost

Prijedložni genitiv u udžbenicima i priručnicima hrvatskog jezika

Završni rad

Student/ica:
Martina Orelj

Mentor/ica:
izv. prof. dr. sc. Marijana Bašić

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Martina Orelj**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Prijedložni genitiv u udžbenicima i priručnicima hrvatskog jezika** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 23. rujna 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. GENITIVNI PRIJEDLOZI I PRIJEDLOŽNI IZRAZI U UDŽBENICIMA HRVATSKOGA JEZIKA ZA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE	3
2.1. Značenje genitivnih prijedloga i prijedložnih izraza u udžbenicima osnovnih škola	3
2.2. Značenje genitivnog prijedloga i prijedložnih izraza u udžbenicima srednjih škola	4
2.2.1. Slaganje prijedloga s dvama i trima padežima	5
2.2.2. Prijedlozi ili prilozima	5
2.2.3. Semantika i uporaba prijedloga <i>zbog/radi te uime/ispred</i>	6
2.2.4. Pravopisna pravila.....	6
2.3. Zaključno o obradi prijedložnog i besprijedložnog genitiva u udžbenicima hrvatskog jezika	6
3. GENITIV U PRIRUČNICIMA.....	8
3.1. Prijedložni genitiv	8
3.1.1. Genitiv s prijedlogom <i>od</i>	8
3.1.2. Genitiv s prijedlogom <i>do</i>	9
3.1.3. Genitiv s prijedlogom <i>iz</i>	10
3.1.4. Genitiv s prijedlogom <i>s(a)</i>	11
3.1.5. Genitiv s prijedlozima <i>ispred</i> i <i>iza</i> te <i>izvan</i> i <i>unutar</i>	12
3.1.6. Genitiv s prijedlozima <i>iznad, ispod, (po)više</i> i <i>niže</i>	13
3.1.7. Genitiv s prijedlozima <i>prije, uoči, poslije, nakon, za</i> i <i>tijekom</i>	14
3.1.8. Genitiv s prijedlozima <i>dno (podno, nadno, udno)</i> i <i>vrh (povrh, navrh, uvrh, zavrh)</i>	15
3.1.9. Genitiv s prijedlozima <i>čelo, nakraj, onkraj, krajem</i> i <i>potkraj</i>	16
3.1.10. Genitiv s prijedlozima <i>sred, nasred, posred, usred</i>	16
3.1.11. Genitiv s prijedlogom <i>oko</i>	17
3.1.12. Genitiv s prijedlozima <i>blizu, kod, (po)kraj, pored, nadomak, nadohvat, u i mimo</i>	18
3.1.13. Genitiv s prijedlozima <i>duž, širom</i> i <i>diljem</i>	19
3.1.14. Genitiv s prijedlogom <i>preko</i>	20
3.1.15. Genitiv s prijedlozima <i>bez</i> i <i>osim</i>	21
3.1.16. Genitiv s prijedlozima <i>mjesto (umjesto, namjesto)</i> i <i>uime</i>	21
3.1.17. Genitiv s prijedlozima <i>putem, pomoću</i> i <i>posredstvom</i>	22

3.1.18.	Genitiv s prijedlogom <i>između</i>	22
3.1.19.	Genitiv s prijedlozima (<i>na</i>) <i>spram, put, protiv, nasuprot (usuprot), usprkos i unatoč</i>	23
3.1.20.	Genitiv s prijedlozima <i>zbog, uslijed i radi (zaradi, poradi)</i>	24
3.1.21.	Genitiv s prijedlogom <i>glede</i>	24
3.1.22.	Genitiv s prijedlozima <i>prilikom i prigodom</i>	25
3.2.	Zaključno o obradi prijedložnog i besprijedložnog genitiva u priručnicima hrvatskog jezika	25
4.	ZAKLJUČAK	26
5.	LITERATURA I IZVORI.....	27
6.	PRILOZI	28
6.1.	Popis tablica	28
	Summary	29

SAŽETAK

Prijedložni genitiv u udžbenicima i priručnicima hrvatskog jezika

U ovom radu nastoji se prikazati korištenje prijedložnog genitiva u udžbenicima i priručnicima hrvatskog jezika. Uspoređeni su besprijedložni i prijedložni genitivi u udžbenicima za osnovne i srednje škole te u priručnicima. Iznesena je zastupljenost pojedinih prijedloga koji dolaze uz genitiv te objašnjeno vremensko, prostorno i načinsko značenje tog padeža. Rad prikazuje i značenja genitivnih prijedložnih izraza tako da polazi od jednostavnijih primjera za osnovne i srednje škole do onih kompleksnijih primjera koji se koriste u priručnicima. Prijedlozi koji otvaraju mjesto genitivu jesu stilski neutralni, a mogu biti i stilski obilježeni. Kroz rad su navedeni primjeri za to i dodana objašnjenja o normativno propisanom obrascu korištenja. U radu se kratko osvrće i na razliku priloga i prijedloga, semantiku određenih genitivnih prijedloga te na pravopisna pravila. Navedeni su i ostali padeži koji se uz genitiv slažu s određenim prijedlozima. Osim sličnosti i razlika pojedinih prijedloga uz genitiv u udžbenicima i priručnicima, zaključno je iznesena i analiza najčešćih učeničkih pogrešaka, a to su primjerice zamjena prijedloga *zbog* i *radi* u njihovu korištenju.

Ključne riječi: besprijedložni genitiv, prijedložni genitiv, udžbenici, priručnici

1. UVOD

Hrvatski je jezik morfološki razveden. Sklonjive riječi (imenice, pridjevi, zamjenice i neki brojevi) sklanjaju se, tj. mijenjaju po padežima. Padeža je sedam u jednini i množini, a sklonidbe su dvije: imenička i pridjevno-zamjenična. Na odabir padeža utječu i prijedlozi. Samo su dva padeža samostalna, nominativ i vokativ, svi ostali se nazivaju zavisnima ili kosima „jer izriču različite odnose među riječima i zavise o drugoj riječi koju određuju ili dopunjuju“. (URL 1) Genitiv je, dakle, jedan od kosih padeža. Odgovara na pitanje koga? (za živo) i čega? (za neživo). Osim besprijedložnoga genitiva postoji i prijedložni genitiv. Štoviše, uz genitiv može stajati najveći broj prijedloga (usp. Silić i Pranjković 2005: 203).

Među četirima općenito najčešće korištenima prijedlozima, a to su, prema Matovac (2017: 9) prijedlozi *u*, *za*, *na* i *s*, nema genitivnih prijedloga. Bašić i Jelaska (2013: 296) utvrdile su da je genitiv drugi najzastupljeniji padež s udjelom 25,26 % u analiziranim znanstvenim člancima, novinama i stručnim radovima. Zastupljenost svih analiziranih prijedloga najveća je očekivano bila uz lokativ (43,66 %) dok je prijedložni genitiv zauzeo treće mjesto s 19,89 %. (Bašić i Jelaska 2013: 303–304) U raščlanjenoj građi uz genitiv dolazi 27 prijedloga. (Bašić i Jelaska 2013: 304)

Matovac (2017) smatra da je prostorna uporaba prijedloga (točnije ablativnost) najučestalija. Prijedlozi *od* i *iz* označavaju ablativnost, ali prijedlog *s(a)* je učestaliji jer karakterizira koncept ishodišta s neke površine i to najčešće one površine koja je horizontalna, kao npr. Leptir je odletio *sa* zida. Matovac također navodi da uz prijedlog *s(a)* često dolaze glagoli kretanja. Takvi glagoli prema vidu jesu svršeni ili nesvršeni, kao npr. *sići/silaziti s broda*. Kod neprostornih značenja genitivna upotreba s prijedlogom *s* nije učestala. Mnogi stariji primjeri danas više nisu prihvatljivi. Takva uporaba je ograničena, a nije moguća uz imenice koje označavaju vrijeme, kao npr. *priča s jučer* ili *roman s renesanse*. S druge strane, izrazi kao što su *s početka*, *sa sredine*, *s kraja* mogu se označavati kao prijedložno-padežni izrazi te funkcionirati kao složeni prijedlozi, ali onda je genitivna dopuna obavezna. Njima se može mijenjati i kontekst: *početkom*, *krajem*, *potkraj* i sl. (Matovac 2017: 127) Velik broj konstrukcija s+genitiv koje su opisivale načinsko značenje danas se ne koristi jer su ti oblici potpuno zastarjeli. Neki od njih jesu *Kaže da joj to nije s ruke* ili *Odskočilo s koplja te praštam joj sa svega srca*. (Matovac 2017: 129) Nastavno na to, Matovac navodi:

„Imajući na umu prethodno iznesene podatke o čestotnosti konstrukcije s+genitiv, moglo bi se pretpostaviti da se prijedlog *s* uz genitiv specijalizira za izražavanje

prostorne ablativnosti dok njegovu ulogu izražavanja neprostornih značenja utemeljenih na ablativnosti preuzimaju drugi prijedlozi, *od i iz*.“ (Matovac 2017: 129)

U fokusu ovoga je rada prijedložni genitiv u osnovnoškolskim i srednjoškolskim udžbenicima namijenjenima poučavanju jezičnih sadržaja te u normativnim priručnicima, prvenstveno u suvremenim gramatika hrvatskoga jezika. Od svih vrsta riječi u hrvatskom jeziku prijedlozi imaju najšire značenje. Genitiv se koristi u kombinaciji s prijedlozima kako bi se ostvarili prostorni, vremenski, načinski te drugi odnosi. Cilj je rada prikazati (prijedložni) genitiv u udžbenicima i priručnicima, zastupljenost prijedloga u udžbenicima namijenjenima osnovnoškolcima odnosno srednjoškolcima te protumačiti i oprimjeriti značenja prijedložnoga genitiva u normativnim priručnicima.

U prvome dijelu rada bit će riječi o genitivnim prijedlozima i prijedložnim izrazima u udžbenicima hrvatskog jezika za osnovne i srednje škole, utjecaju na promjenu oblika riječi koja slijedi nakon prijedloga, razlici prijedloga i priloga, prijedlozima koji mogu doći iza imenice i zamjenice, prilozima koji mogu biti i prijedlozi, semantici genitivnih prijedloga te određena pravopisna pravila korištenja prijedložnog genitiva.

U drugome dijelu rada prikazat će se korištenje prijedložnog genitiva u priručnicima te će biti navedeno mnoštvo primjera za svaki pojedini prijedlog uz genitiv. Također, bit će riječi o obradi besprijedložnog i prijedložnog genitiva u priručnicima hrvatskog jezika.

U završnome dijelu rada bit će iznesene zaključne spoznaje o prijedložnome genitivu, zastupljenosti prijedloga i prijedložno-padežnih izraza u analiziranim udžbenicima i priručnicima.

2. GENITIVNI PRIJEDLOZI I PRIJEDLOŽNI IZRAZI U UDŽBENICIMA HRVATSKOGA JEZIKA ZA OSNOVNE I SREDNJE ŠKOLE

2.1. Značenje genitivnih prijedloga i prijedložnih izraza u udžbenicima osnovnih škola

U udžbeniku *Hrvatski za 5*, prijedlozi i prijedložni izrazi objašnjeni su na najopćenitijoj razini. Tablica 1 prikazuje genitivne prijedloge *blizu* i *pokraj* pa je riječ o prostornoj uporabi genitiva.

Tablica 1. Prikaz genitivnog prijedloga *pokraj* i *blizu*

Stojim pokraj	Žetoni su blizu
kante	kutije
kreveta	stola
škole	ladice

Izvor: Prilagođeno prema Družijanić-Hajdarević i sur. (2019a: 51)

Nastavno na to, Družijanić-Hajdarević i sur. (2019a: 51) navode: „Riječima **pokraj**, **blizu**, iznad, ispod, između označavamo položaj nekog predmeta. Tim se riječima označavaju odnosi među bićima, stvarima i pojavama. Predlažu se imenicama pa ih nazivamo prijedlozi.“

U udžbeniku *Hrvatski za 5* također saznajemo da prijedlozi „utječu na promjenu oblika (nastavka) imenice ispred koje stoje.“ (Družijanić-Hajdarević i sur., 2019a: 52) To potvrđuje tablica 2. U rečenici *Crveni je pijun nasuprot kutije* vidljivo je kako prijedlog *nasuprot* koji uobičajeno dolazi uz dativ, može doći i uz genitiv.

Tablica 2. Promjena oblika riječi koja slijedi nakon prijedloga

Pijun je pokraj zdjelice.
Crni pijun stoji pokraj bijeloga pijuna.
Crveni je pijun nasuprot kutije.

Izvor: Družijanić-Hajdarević i sur. (2019a: 52)

U udžbeniku *Hrvatski za 6* navedeni su primjeri prijedložnih izraza uz genitiv. (Družijanić-Hajdarević i sur., 2019b: 64) To sve potvrđuju tablica 3 i tablica 4.

Tablica 3. Primjer genitivnih prijedložnih izraza *na kraju* i *u smjeru*

Na kraju	U smjeru
puta	kazaljke na satu

Izvor: Družijanić-Hajdarević i sur. (2019b: 64)

Tablica 4. Primjer genitivnih prijedložnih izraza *daleko od* i *polazeći od*

Daleko od	Polazeći od
mene	pretpostavke

Izvor: Družijanić-Hajdarević i sur. 2019b: 64

U udžbeniku *Hrvatski za 7* dodano je objašnjenje razlike priloga i prijedloga te navedeno kako prijedlozi ne mogu dati potpunu obavijest, dok priloga to mogu. To se može vidjeti u tablici 5. (Družijanić-Hajdarević i sur. 2019c: 54)

Tablica 5. Razlika prijedloga u odnosu na priloge

Dar je za... (prijedlog)	Gdje ti je dar? Tamo. (prilog)
---------------------------------	---------------------------------------

Izvor: Družijanić-Hajdarević i sur. (2019c: 54)

2.2. Značenje genitivnog prijedloga i prijedložnih izraza u udžbenicima srednjih škola

Prijedlozi su nepromjenjiva vrsta riječi koja najčešće stoji uz imenice ili zamjenice. Svi prijedlozi otvaraju mjesto nekom padežu, a u ovom radu posebna pažnja bit će posvećena genitivu. Dakle, prijedlozi pokazuju različite odnose između onoga što znače imenice (ili između onoga na što upućuju zamjenice) i ostalih riječi u rečenici. Prijedlozi uz genitiv najčešće označuju mjesto, vrijeme, uzrok, svrhu, način i sl. (Čubrić 2007: 57) U tablici 6 navedeni su prijedlozi koji otvaraju mjesto genitivu u standardnom jeziku.

Tablica 6. Prijedlozi koji otvaraju mjesto genitivu

Prijedlozi koji otvaraju mjesto genitivu
s(a), bez, blizu, do, iz, kod, kraj, od, preko, između, poslije, zbog

Izvor: Čubrić (2007: 57)

S obzirom na to da se prijedlozi nalaze ispred imenske riječi, Zrinjan i Sajko u svom udžbeniku za hrvatski jezik pod nazivom *Buki udžbenik iz hrvatskog jezika* navode da svega

nekoliko prijedloga može biti iza imenice, zamjenice ili neke druge riječi uz koju se nalazi, a to su: *radi*, *nasuprot* (*usuprot*), *unatoč*, *usprkos* (*uprkos*). Takva uporaba prijedloga stilski je obilježena, odstupa od uobičajenog. (Zrinjan i Sajko 2014: 161) Primjeri rečenica s takvim prijedlozima navedeni su u tablici 8. U primjeru *To sam napravila radi tebe* red riječi u rečenici je stilski neutralan i koristi se u skladu s normom. U primjeru *Tebe radi sam to napravila* vidljiva je stilski obilježenost kako bi se više naglasilo ono što se želi reći.

Tablica 7. Primjeri prijedloga koji stoje iza imenice i zamjenice

STILSKI OBILJEŽENO	STILSKI NEUTRALNO
Tebe radi sam to napravila.	To sam napravila radi tebe.
Cijelo je vrijeme njemu nasuprot .	Cijelo je vrijeme nasuprot njemu.
Ljubavi unatoč , veza je prekinuta.	Veza je prekinuta unatoč ljubavi.
Novcu usprkos , nisam uspjela.	Usprkos novcu, nisam uspjela.

Izvor: Zrinjan i Sajko (2014: 161)

Prijedlozi *nasuprot*, *unatoč* i *usprkos* mogu doći uz genitiv i uz dativ. Iako norma preporučuje korištenje tih prijedloga uz dativ, u upotrebi se mogu pronaći i primjeri s genitivom kao što su *nasuprot njega*, *unatoč visokih temperatura*, *usprkos majčinih savjeta*.

2.2.1. Slaganje prijedloga s dvama i trima padežima

Ako se uz prijedlog nalazi imenica u kosom padežu, govorimo o prijedložnom izrazu. Najčešći prijedlozi koji dolaze s genitivom jesu: *bez*, *blizu*, *do*, *ispod*, *ispred*, *iz*, *iza*, *između*, *kod*, *pokraj*, *preko*, *s/sa*, *radi*, *zbog*. (Zrinjan 2008: 67)

Neki prijedlozi slažu se s dvama padežima, a neki prijedlozi slažu se s trima padežima. Najveći broj prijedloga je uz genitiv, no osim uz genitiv pojedini prijedlozi mogu doći i uz ostale padeže. Prijedlog *s(a)* dolazi uz genitiv (*sa zgrade*) i uz instrumental (*sa susjedima*). (Dujmović-Markusi 2008: 112) Prijedlog *u* dolazi uz genitiv (*U prijateljice je lijep vrt.*), uz akuzativ (*Ona ulazi u kuću.*) i uz lokativ (*U kući je najljepše.*). (Dujmović-Marukusi 2008: 112) Prijedlog *za* dolazi uz genitiv (*za starih vremena*), uz akuzativ (*Sunce je zašlo za oblake.*) i uz instrumental (*Za planinom.*). (Dujmović-Marukusi 2008: 112)

2.2.2. Prijedlozi ili prilozima

Neki prilozima mogu biti i prijedlozi: *poslije*, *prije*, *više*, *niže*, *blizu* i dr. Neki od njih su navedeni u tablici 8. Prijedloge i priloge zapravo nije teško razlikovati jer su prijedlozi uvijek

dijelom prijedložnog izraza i uz prijedlog uvijek postavljamo padežno pitanje, a uz prilog ne postavljamo. (Zrinjan i Sajko 2014: 162)

Tablica 8. Prilozi koji mogu biti prijedlozi

Prilog	Prijedlog
U školu ću ići poslije .	Poslije Ane, doći će Petra.
Ne prilazi joj blizu .	Stanujem blizu tebe.
Više ne volim plesati.	Više najvišeg vrhunca zasjalo je sunce.

Izvor: Zrinjan i Sajko (2014: 162)

2.2.3. Semantika i uporaba prijedloga *zbog/radi te uime/ispred*

Prijedlozi *zbog* i *radi* najčešći su problem pri uporabi jer ih je ponekad zaista teško razlikovati, a ovisе o kontekstu rečenice. Dakle, treba razlikovati prijedloge *zbog* i *radi*: *zbog* označuje uzrok, a *radi* namjeru. Npr. *Idem u kino radi dobre zabave* označava namjeru, a *Idem u kino zbog dobrog filma* označava uzrok. (Dujmović-Markusi 2008: 112) Tako primjer *Zatvoreno radi uređenja* izriče namjeru. U ovom slučaju znači *Zatvoreno da bi se uredilo*. Kada bismo rekli *Zatvoreno zbog preuređenja*, u tom slučaju značilo bi uzrok (zašto?), odnosno *Zatvoreno jer se preuređuje*. (Zrinjan 2008: 66) Isto je i s primjerima *Učim radi znanja* (da bih znao) gdje se izražava namjera i *Učim zbog neznanja* (dakle, jer ne znam) gdje se prijedlogom *zbog* izražava uzrok. (Zrinjan i Sajko 2014: 162)

Slično je i s prijedlozima *uime/ispred*. Prijedlog *ispred* ne upotrebljava se umjesto prijedloga *uime*. Pogrešno je reći *Govorim ispred razreda*, a ispravno je *Govorim uime razreda*. (Zrinjan i Sajko 2014: 163)

2.2.4. Pravopisna pravila

Bitno je voditi računa i o pisanju prijedloga. Ako su dva prijedloga u nizu, pišu se odvojeno jer svaki čuva svoje značenje (*do ispred kuće*). Rječca *tik* piše se odvojeno od prijedloga (*tik do kuće*). (Zrinjan i Sajko 2014: 163)

2.3. Zaključno o obradi prijedložnog i besprijedložnog genitiva u udžbenicima hrvatskog jezika

U udžbenicima osnovnih škola od petog do osmog razreda spominje se samo genitiv bez prijedloga i ostali padeži. Tako u udžbeniku *Hrvatski za 5*, genitiv je objašnjen na

najosnovnijoj razini. Odgovara na pitanja koga/čega, a uz to se može koristiti i pomoćni glagol *nema*. (Družijanić-Hajdarević i sur. 2019: 50) Isto je i s udžbenikom *Hrvatski za 6. U udžbenicima Hrvatski za 7 i Hrvatski za 8* prošireno je značenje genitiva koje prikazuje i objašnjava način, vrijeme i prostor, kao u tablici 9 koja prikazuje koji su to prijedlozi koji se koriste u udžbenicima za sedme i za osme razrede osnovne škole, a odgovaraju na pitanja *kako, kada i gdje*. (Družijanić-Hajdarević i sur. 2019c: 24, 2019d: 47)

Tablica 9. Prijedlozi uz genitiv iz udžbenika *Hrvatski za 7 i Hrvatski za 8*

NAČIN	VRIJEME	PROSTOR
Prijedlog <i>iz</i> – voljeti iz dna duše (voljeti jako)	Prijedlog <i>oko</i> – oko večeri, oko šest sati	Prijedlozi <i>iznad/ispod</i> – iznad glave, ispod stola

Izvor: (Družijanić-Hajdarević i sur. 2019c: 24, 2019d: 47)

Prijedložni genitiv spominje se u udžbenicima hrvatskog jezika za drugi razred četverogodišnjih strukovnih škola te u udžbenicima hrvatskog jezika za drugi razred gimnazije. Snježana Zrinjan (2008) u udžbeniku *Hrvatski jezik 2* spominje i genitiv s prijedlozima i genitiv bez prijedloga, a na veoma sličan način to radi i Marina Čubrić u udžbeniku za drugi razred srednjih škola. Spominju prijedloge kao što su *bez, blizu, čelo, diljem, do, duž, ispred, iza, iznad, između, kod, kraj, mimo, mjesto, nakon, nakraj, nadohvat, oko, pokraj, više, niže, prilikom, tijekom, uoči i slično*. (Čubrić 2007: 46) Zrinjan i Čubrić objašnjavaju u kojem se kontekstu rabi koji prijedlog, a najviše ističu prostorna značenja. Pri usporedbi ta dva udžbenika može se zaključiti kako su obje autorice najviše koristile prijedloge kao što su *iznad, ispod, blizu, nasuprot, kraj*, a najmanje korišteni bili su prijedlozi *uime* (samo u primjeru *uime cijele grupe*) i *protiv* (samo u primjeru *igrali smo protiv njih*).

Gramatike ipak opširnije objašnjavaju prijedloge i daju mnoštvo primjera o čemu će biti riječi u idućem poglavlju.

3. GENITIV U PRIRUČNICIMA

Silić i Pranjković (2005: 203) navode da je genitiv padež ticanja. Njegovo je značenje veoma široko te se očituje iz konteksta. Genitiv bez prijedloga ima funkcije pripadnosti ili funkcije vlasništva, funkcije vršitelja radnje, funkcije priložnih oznaka te mnoge druge funkcije. Belaj i Tanacković Faletar (2014) u tipologiju besprijedložnog genitiva ubrajaju:

„ablativni genitiv, posvojni genitiv, subjektni genitiv, objektni genitiv, objasnidbeni genitiv, dijelni genitiv, slavenski genitiv, vremenski genitiv, genitiv svojstva, genitiv podrijetla, emfatični genitiv, genitiv zaklinjanja, genitiv cijene ili genitiv vrijednosti te genitiv obilja i/ili oskudice.“ (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 272)

Genitiv s prijedlozima pak označava mjesto, vrijeme, prostor itd. što će u nastavku rada biti detaljno objašnjeno te potkrijepljeno primjerima.

3.1. Prijedložni genitiv

Genitiv dolazi uz najveći broj prijedloga. U nastavku će biti objašnjena i potkrijepljena primjerima značenja dvadesetak prijedloga izdvojenih uglavnom iz školskih udžbenika namijenjenih poučavanju hrvatskoga jezika, mahom srednjoškolskih.

3.1.1. Genitiv s prijedlogom *od*

Prema Siliću i Pranjkoviću (2005), genitiv s prijedlogom *od* najbliži je onom glavnom i temeljnom značenju genitiva, a to je kretanje ili odvajanje nekog predmeta, kao u primjerima (1) i (2).

(1) *Osjećao se dim od zgarista.* (Silić i Pranjković 2005: 204)

(2) *Bježi od kuće.* (Silić i Pranjković 2005: 204)

Još jedno genitivno značenje jest i značenje otklanjanja, kao u primjerima (3) i (4).

(3) *Živi razdvojeno od obitelji.* ((Silić i Pranjković 2005: 204)

(4) *Liječena je od alergije.* (Silić i Pranjković 2005: 204)

Genitiv s prijedlogom *od* također označuje udaljenost od nekog predmeta, kao u primjeru (5).

(5) *Taj se običaj proširio od istoka do zapada.* (Silić i Pranjković 2005: 204)

Silić i Pranjković (2005: 205) također navode da se „ablativnost vremenskog značenja očituje kao radnja koja se počinje događati“ kao u primjeru (6).

(6) *Tako se radi od pamtivijeka.* (Silić i Pranjković 2005: 205)

Silić i Pranjković (2005) objašnjavaju da prijedložno-padežni izrazi mogu imati i načinsko značenje koje se očituje u nekim ustaljenim konstrukcijama poput „*od nemila do nedraga, od glave do pete*“ i sl., kao u primjeru (7).

(7) *Dotjerala se od glave do pete.* (Silić i Pranjković 2005: 205)

Prijedlog *od* susreće se i u spojevima riječi i tada genitiv dolazi u množini, kao u primjeru (8).

(8) *Petar je jedan od najstarijih u selu.* (Silić i Pranjković 2005: 205)

Prijedlog *od* dolazi i uz komparativ kao u primjeru (9).

(9) *Vi ste gori od tuđina.* (Silić i Pranjković 2005: 205)

Genitiv s prijedlogom *od* koristi se i u službi atributa kao u primjerima (10) i (11).

(10) *momak od oka* (Silić i Pranjković 2005: 205)

(11) *Zmaj od Bosne* (Silić i Pranjković 2005: 205)

Silić i Pranjković (2005) tumače i značenje posvojnog genitiva s prijedlogom:

„Posvojni genitiv s prijedlogom *od* danas se rijetko koristi, npr. *sin od ujaka, brat od strica, džepovi od hlača*. Kada označuje nešto živo, takav se genitiv pravopisno ne preporučuje (npr. *sin od ujaka*), ali kada označuje nešto neživo sasvim je uobičajen (npr. *ključ od ormara*). Ablativnost genitiva označava i tvar od koje je nešto načinjeno, npr. *kuća od kamena*. Ablativnost može biti vezana i uz podrijetlo, npr. *Ona je od roda Pavića*.“ (Silić i Pranjković 2005: 205)

3.1.2. Genitiv s prijedlogom *do*

Genitiv s prijedlogom *do* vezan je uz blizinu jednog predmeta do drugog kao u primjeru (12), a koristi se i uz prijedložno-padežne izraze kao u primjeru (13). Takav genitiv može imati i vremensko značenje kao u primjeru (14). Također, označuje boravak jedne osobe do druge kao u primjeru (15). Osim uz vremensko značenje, uz genitiv s prijedlogom *do* koristi se i načinsko značenje kao u primjerima (16) i (17) te značenje uključivanja kao u primjeru (18).

(12) *Buka se čula do kolodvora.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

(13) *Popeli su se do na vrh brda.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

(14) *Nismo zaspali do jutra.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

(15) *Možemo otići do tvojih roditelja.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

(16) *Smijali smo se do suza.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

(17) *Trčao je do iznemoglosti.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

(18) *Popili su sve do zadnje kapi.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

Silić i Pranjković (2005: 206) također navode sljedeće: „Uz usmeno narodno pjesništvo obilježeni su prijedložno-padežni izrazi s prijedlogom *do* uz brojeve“, kao u primjeru (19).

(19) *On ponese do tri vreće blaga.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

Prijedlog *do* upotrebljava se i uz neke glagole. To su glagoli s prefiksom *-do*: *doći*, *dotjerati*, *došetati* i sl. kao u primjeru (20). Upotrebljava se i uz glagole bez prefiksa kao u primjeru (21).

(20) *Čini se da smo došli do zida.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

(21) *Znala je držati do sebe.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

3.1.3. Genitiv s prijedlogom *iz*

Kao što navode Silić i Pranjković (2005: 207), genitiv s prijedlogom *iz* „ukazuje na to da kretanje počinje iz područja koje je u granicama drugoga predmeta“ kao u primjeru (22). Konstrukcija *iz* + genitiv ne označava nužno njihovo podrijetlo, već to mogu biti stanovnici koji su u Dubrovniku samo privremeno boravili.

(22) *Zvali su me prijatelji iz Dubrovnika.* (Silić i Pranjković 2005: 207)

Genitiv s prijedlogom *iz* može se odnositi i na vrijeme, kao u primjeru (23).

(23) *Priče iz davnine.* (Silić i Pranjković 2005: 207)

Genitiv s prijedlogom *iz* može biti i u funkciji priložne oznake načina kao u primjeru (24) gdje Belaj i Tanacković Faletar (2014) navode da se petne žile u skladu s konceptualnom metaforom *ljudsko tijelo je posuda* i pripadajućim podmetaforama, konceptualiziraju kao dno spremnika energije potrebe za obavljanje nekog zadatka.

(24) *Upinjao se iz petnih žila.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 323)

Čest je i tvorni genitiv s prijedlogom *iz* kao što navode Silić i Pranjković (2005), kao u primjerima (25) i (26).

(25) *zvono iz olova* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 323)

(26) *spomenik iz bijelog kamena* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 323)

Atributni genitiv s prijedlogom *iz* označuje podrijetlo predmeta, posebice živih bića, kao u primjerima (27) i (28).

(27) *Talijan iz Istre.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

(28) *Seljaci iz okolnih sela.* (Silić i Pranjković 2005: 206)

Takav genitiv označuje i područje neke djelatnosti (znanstvene, sportske i sl.) kao u primjeru (29) i (30) gdje „sam nastanak entiteta kao što su slaba ocjena ili ispit zapravo je rezultat odvijanja ishodišnog scenarija, tj. nastave matematike i kemije.“ (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 324)

(29) *jedinica iz matematike* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 324)

(30) *bilježnica iz kemije* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 324)

Silić i Pranjković (2005) navode sljedeće:

„Postoje i glagoli koji kao dopunu traže prijedložno-padežni izraz s prijedlogom *iz*. Npr. glagol *viriti* (npr. *Samo mu je nos virio iz vode*), glagol *rasti* (npr. *Raste kao iz vode*), glagol *izvući* (npr. *Izvukli su kola iz blata*), glagol *izbiti* (npr. *Nije si to mogao izbiti iz glave*).“ (Silić i Pranjković 2005: 206–207)

3.1.4. Genitiv s prijedlogom *s(a)*

Raguž (1997) navodi da prijedložni genitiv stoji najčešće u opreci s akuzativom i tada znači odvajanje, potjecanje ili spuštanje s neke površine, kao u primjerima (31) i (32).

(31) *skinuti kaput sa sebe* (Raguž 1997: 133)

(32) *prevesti tekst s talijanskoga na hrvatski* (Raguž 1997: 133)

Belaj i Tanacković Faletar (2014) opisuju „koncept udaljavanja trajektora od orijentira kao ishodišta“ gdje trajektor predstavlja putnika, a orijentir brod, kao u primjeru (33).

(33) *Putnik silazi s broda.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 325)

Prijedlog *s(a)* koristi se onda kad se mjesto nalazi na nekoj uzvisini ili u nekoj ustanovi kao u primjeru (34) i (35).

(34) *Ona dolazi sa sela* (ali: *iz grada*) (Silić i Pranjković 2005: 207)

(35) *Profesor ide s fakulteta* (ali: *iz škole*). (Silić i Pranjković 2005: 207)

Prijedlog *s(a)* razlikuje se od prijedloga *na*, kao u primjeru (36) i (37).

(36) *ići na posao - ići s posla* (Silić i Pranjković 2005: 207)

(37) *ići na svadbu - ići sa svadbe* (Silić i Pranjković 2005: 207)

Prijedložni genitiv može doći u funkciji vremena te tada dolazi uz imenice, kao u primjerima (38) i (39). „To označava vrijeme kad se nešto događa npr. s jeseni ili se počinje događati s dolaskom jeseni.“ (Silić i Pranjković 2005: 208)

(38) *s jeseni* (Silić i Pranjković 2005: 208)

(39) *s početka stoljeća* (Silić i Pranjković 2005: 208)

Genitiv s prijedlogom *s(a)* upotrebljava se i u funkciji načina kao u primjeru (40) te u funkciji uzroka kao u primjeru (41).

(40) *Često govori s visine.* (Silić i Pranjković, 2005: 208)

(41) *Postao je slavan sa svoga junaštva.* (Silić i Pranjković 2005: 208)

3.1.5. Genitiv s prijedlozima *ispred* i *iza* te *izvan* i *unutar*

Raguž (1997) navodi da genitiv s prijedlogom *ispred* „znači da je nešto s prednje strane“ i odgovara na pitanje *gdje, kuda* i *kamo* kao u primjerima (42) i (43).

(42) *Okupili su se ispred crkve.* (Raguž 1997: 124)

(43) *Bježali su ispred vojnika.* (Raguž 1997: 124)

Genitiv s prijedlogom *ispred* upotrebljava se i u usporednom značenju kao u primjerima (44) i (45).

(44) *U trčanju je bio ispred Ivana.* (Silić i Pranjković 2005: 208)

(45) *Iz matematike je ispred drugih učenika.* (Raguž 1997: 124)

U tim primjerima radi se o konceptualnoj metafori jer se pobjednik utrke stvarno nalazi ispred gubitnika pa je njihov ishod povezan. (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 331)

Silić i Pranjković (2005) ističu:

„Ponekad se takav genitiv upotrebljava i kada se nekoga predstavlja, npr. *Tajnik je govorio ispred cijelog poduzeća.* Prema preporukama, u prethodnom primjeru umjesto prijedloga *ispred* treba upotrebljavati prijedlog *uime*, npr. *Tajnik je govorio uime cijelog poduzeća.*“ (Silić i Pranjković 2005: 208)

Genitiv s prijedlogom *iza* označuje predmet kojemu se s njegove zadnje strane nalaze drugi predmeti kao u primjerima (46) i (47). Upotrebljava se u usporednom značenju kao u primjeru (48) i u vremenskom značenju kao u primjeru (49).

(46) *Iza nas je išla cijela kolona.* (Silić i Pranjković 2005: 208)

(47) *Sakrio je nešto iza leđa.* (Silić i Pranjković 2005: 208)

- (48) *Ivan je **iza ostalih** u vladanju.* (Silić i Pranjković 2005: 208)
(49) *Javite se **iza blagdana.**! Plaću primamo **iza desetoga** u mjesecu.* (Silić i Pranjković 2005: 208)

Kao osnovno značenje prijedloga *izvan* Silić i Pranjković (2005) navode sljedeće: „Imenica u genitivu označuje predmet ili dio prostora izvan čijih se granica nalazi ili kreće drugi predmet.“ (Silić i Pranjković 2005: 208) Dakle, kao u primjeru (50).

- (50) *Ana stanuje **izvan grada.*** (Silić i Pranjković 2005: 208)

Genitiv s prijedlogom *izvan* označuje izuzimanje kao u primjerima (51) i (52).

- (51) *Sve **izvan toga** suviše je.* (Silić i Pranjković 2005: 208)
(52) *Svi su poginuli **izvan njih** desetorice.* (Silić i Pranjković 2005: 208)

Genitiv s prijedlogom *izvan* služi i za i za označavanje načina kao u primjerima (53) i (54).

- (53) *Taj je proces **izvan sumnje** okončan.* (Silić i Pranjković 2005: 209)
(54) *Ponašao se kao da je **izvan sebe.*** (Silić i Pranjković 2005: 209)

Silić i Pranjković (2005) kažu da „genitiv s prijedlogom unutar označuje dio prostora ili nečega drugoga u čijim se granicama nalazi ili kreće drugi predmet ili odvija kakav događaj“, (Silić i Pranjković 2005: 209) kao u primjerima (55) i (56).

- (55) *Sve se to dogodilo **unutar kruga** vojarne.* (Silić i Pranjković 2005: 209)
(56) *Bili su to dogovori **unutar obitelji.*** (Silić i Pranjković 2005: 209)

3.1.6. Genitiv s prijedlozima *iznad*, *ispod*, *(po)više* i *niže*

Genitiv s prijedlogom *iznad* označuje predmet bez neposredna kontakta s njim (Silić i Pranjković 2005: 209) kao u primjerima (57) i (58), a imenica s tim prijedlogom često dolazi i u usporednom značenju kao u primjerima (59) i (60).

- (57) *Magla **iznad grada.*** (Silić i Pranjković 2005: 209)
(58) ***Iznad našeg stana** uvijek je bučno.* (Silić i Pranjković 2005: 209)
(59) *U svemu je **iznad prosjeka.*** (Silić i Pranjković 2005: 209)
(60) *Radi **iznad svojih mogućnosti.*** (Silić i Pranjković 2005: 209)

Genitiv s prijedlogom *ispod* „označuje predmet kojemu se s donje strane nalazi ili kreće drugi predmet ili predmeti“ (Silić i Pranjković 2005: 209) kao u primjerima (61) i (62). Također

se koristi kod usporednog značenja, a tada može doći i s brojevima, kao u primjerima (63) i (64).

(61) *Našli su poruku **ispod vrata**.* (Silić i Pranjković 2005: 209)

(62) *Izmiče mu se tlo **ispod nogu**.* (Silić i Pranjković 2005: 209)

(63) *Skače **ispod dva metra**.* (Silić i Pranjković 2005: 209)

(64) *Ima **ispod trideset godina**.* (Silić i Pranjković 2005: 209)

Genitiv s prijedlogom *više* i genitiv s prijedlogom *niže* veoma su slični prijedlozima *ispod* i *iznad* kod korištenja, međutim oni ne dolaze u usporednom značenju kao u primjerima (65), (66), (67) i (68).

(65) ***Više kuće** je zdenac.* (Silić i Pranjković 2005: 209)

(66) *Imaju i skakaonicu **poviše grada**.* (Silić i Pranjković 2005: 209)

(67) ***Niže sela** su močvare.* (Silić i Pranjković 2005: 209)

(68) *Pucao je **niže mete**.* (Silić i Pranjković 2005: 209)

3.1.7. Genitiv s prijedlozima *prije*, *uoči*, *poslije*, *nakon*, *za* i *tijekom*

Prijedlog *prije* s genitivom označuje prethodnost radnje, navode Belaj i Tanacković Faletar (2014) te je u pitanju prostorni odnos za koji kao orijentir služe fizički objekti koji imaju stalan kao u primjerima (69) i (70).

(69) *Probudili su se **prije zore**.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 340)

(70) *Pisala mi je **prije rođendana**.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 340)

Genitiv s prijedlogom *prije* upotrebljava se i u usporednome značenju u primjeru (71) te se tada može zamijeniti i prijedlogom *ispred*.

(71) *Stigao je **prije ostalih**.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 340)

Prema Siliću i Pranjkoviću (2005) genitiv s prijedlogom *uoči* znači da jedan vremenski događaj prethodi drugom vremenskom događaju kao u primjerima (72) i (73).

(72) *Noć **uoči Badnjaka** svi su bili na okupu.* (Silić i Pranjković 2005: 210)

(73) *Predomislili su se dan **uoči vjenčanja**.* (Silić i Pranjković 2005: 210)

Silić i Pranjković (2005) navode da prijedlozi *poslije* i *nakon* označuju događaj koji se odvija iza onog događaja koji je označen genitivom kao u primjerima (74) i (75), a ponekad se rabe i u usporednom značenju kao u primjeru (76).

(74) *Vidjet ćemo se **poslije ljetnih praznika**.* (Silić i Pranjković 2005: 210)

(75) *Poslije vjenčanja otputovali su na more.* (Silić i Pranjković 2005: 210)

(76) *On je u školi prvi poslije ravnatelja.* (Silić i Pranjković 2005: 210)

Prijedlog *za* označuje to da se nešto događa u isto vrijeme, a prema Siliću i Pranjkoviću (2005) taj se prijedlog rijetko rabi u tom kontekstu, kao u primjeru (77) i primjeru (78).

(77) *Za ljetnih kiša nisu rijetke ni poplave.* (Silić i Pranjković 2005: 210)

(78) *Nastojali smo doći još za dana.* (Silić i Pranjković 2005: 210)

Silić i Pranjković (2005) objašnjavaju značenje prijedloga *tijekom* i *tokom* na sljedeći način:

„Prijedlozi *tijekom* i *tokom* označuju vrstu istodobnosti u kojoj je posebno istaknuto protjecanje vremena. Riječ je o vremenskom odsječku ili događaju koji teče paralelno s vremenskim odsječkom ili događajem označenim genitivom. Takvo je značenje u pravilu zališno jer je vremenska protežnost svojstvena svakomu vremenskom pojmu. Tako je npr. *tijekom večeri* (umjesto *uvečer*, *večeras*), *tijekom prošle godine* (umjesto *prošle godine*), *tijekom ovoga tjedna* (umjesto *ovaj tjedan*). U administrativnome stilu najčešća je upotreba takvih prijedloga, npr. *Dobro smo se odmorili tijekom praznika* ili *Tokom prošlog stoljeća bilo je previše ratova.*“ (Silić i Pranjković 2005: 210)

3.1.8. Genitiv s prijedlozima *dno* (*podno*, *nadno*, *udno*) i *vrh* (*povrh*, *navrh*, *uvrh*, *zavrh*)

Belaj i Tanacković Faletar (2014) navode da u primjerima genitiva s prijedlogom *dno* fokus se miče na predmet u donjem dijelu te obavještava o lokaciji kao u primjeru (79).

(79) *Pade dno pučine.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 343)

Belaj i Tanacković Faletar (2014) također navode da u primjerima konstrukcije *vrh+genitiv* fokus se miče na predmet u gornjemu dijelu kao u primjerima (80), (81), (82), (83) i (84).

(80) *Sad vrh sablje krana visi.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 343)

(81) *Plovi lađa povrh vode.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 343)

(82) *Popeo se navrh kuće.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 343)

(83) *Sjedni uvrh stola.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 343)

(84) *Bilo je snijega zavrh glave.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 343)

Prijedlog *povrh* upotrebljava se i u „značenju pribrajanja nečega onomu što označuje imenica u genitivu“ (Silić i Pranjković 2005: 211) kao u primjerima (85), (86) i (87).

(85) *Taj smo novac dobili povrh plaće.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

(86) *Oni se, povrh svega toga, nisu ni javili.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

(87) *Htjeli biste kruha **povrh pogače**.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

3.1.9. Genitiv s prijedlozima *čelo, nakraj, onkraj, krajem i potkraj*

Belaj i Tanacković Faletar (2014) pišu da se prijedlog *čelo*+genitiv može shvatiti samo u okviru cjeline i konteksta u skladu s njihovim konceptualnim ishodištima kao u primjerima (88) i (89).

(88) *Domaćin je sjeo **čelo stola**.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 344)

(89) ***Čelo kolone** jahao je stasiti časnik.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 344)

Prema Siliću i Pranjkoviću „prijedlog *nakraj* rabi se u suprotnome značenju, što znači da pretpostavlja odnos u kojemu se predmet nalazi ili kreće u stražnjemu ili donjem dijelu drugoga predmeta“ (Silić i Pranjković 2005: 211) kao u primjeru (90) i (91).

(90) *Stigli smo do **nakraj sela**.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

(91) *Jeo je **nakraj stola**.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

Prijedlog *onkraj* označuje položaj iza nečega, odnosno položaj s druge strane (Raguž 1997: 129) kao u primjerima (92) (93) i (94).

(92) *Završio je **onkraj brave**.* (Raguž 1997: 129)

(93) *Napravio je vikendicu **onkraj jezera**.* (Raguž 1997: 129)

(94) *Već deset godina žive **onkraj granice**.* (Raguž 1997: 129)

Prijedlozi *krajem* i *potkraj* koristi se u vremenskome značenju (Silić i Pranjković 2005: 211) kao u primjerima (95), (96), (97), (98), (99) i (100).

(95) *Doći će tek **krajem godine**.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

(96) ***Krajem stoljeća** stvari su se promijenile.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

(97) *Već **krajem putovanja** bila je uznemirena.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

(98) *Javit će se **potkraj godine**.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

(99) ***Potkraj mjeseca** ponestane novaca.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

(100) ***Potkraj života** često je bolovao.* (Silić i Pranjković 2005: 211)

3.1.10. Genitiv s prijedlozima *sred, nasred, posred, usred*

Navedeni prijedlozi *sred, nasred, posred* i *usred* označuju „središnji položaj na nekoj površini“ (Raguž 1997: 133) kao u primjerima (101), (102), (103) i (104).

- (101) *Već smo bili sred pučine.* (Raguž 1997: 133)
- (102) *Udario ga je nasred igrališta.* (Raguž 1997: 133)
- (103) *Lupio me posred čela.* (Raguž 1997: 133)
- (104) *Čovjek se danas i usred grada mora bojati.* (Raguž 1997: 133)

Prijedlog *usred* označuje položaj u sredini vremenskog toka (Raguž 1997: 135) kao u primjerima (105), (106) i (107).

- (105) *To se dogodilo usred bijela dana.* (Raguž 1997: 135)
- (106) *Tu je svježje usred ljeta.* (Raguž 1997: 135)
- (107) *Prekinuo si nas usred razgovora.* (Raguž 1997: 135)

3.1.11. Genitiv s prijedlogom *oko*

Genitiv s prijedlogom *oko* označuje položaj ili kretanje u blizini predmeta označena genitivom. (Silić i Pranjković 2005: 212) Tada imaju perceptivna ishodišta jer ukazuju na percepciju promatrača (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 347) kao u primjerima (108), (109), (110) i (111).

- (108) *Oko stola razbacane su knjige.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 347)
- (109) *Trče oko igrališta.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 347)
- (110) *Svuda oko nas osjeća se ugodan miris.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 347)
- (111) *Pala mu je oko vrata.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 347)

Prijedlog *oko* rabi se i u vremenskome značenju te tada označuje događaj koji se odvija nešto prije ili nešto poslije događaja koji se spominje (Silić i Pranjković 2005: 212) kao u primjerima (112), (113) i (114).

- (112) *Stigli su oko Božića.* (Silić i Pranjković 2005: 212)
- (113) *Nadimo se svi skupa oko podneva.* (Silić i Pranjković 2005: 212)
- (114) *Vidjet ćemo se oko tvoga rođendana.* (Silić i Pranjković 2005: 212)

Za konstrukcije *oko+broj* koriste se izrazi kao u primjerima (115), (116) i (117).

- (115) *Bila je visoka oko metar i sedamdeset.* (Silić i Pranjković 2005: 212)
- (116) *Do sela ima oko pet kilometara.* (Silić i Pranjković 2005: 212)
- (117) *Sastala se s njim oko devet sati.* (Silić i Pranjković 2005: 212)

Genitiv s prijedlogom *oko* ponekad dolazi i kao dopuna uz glagole, kao u primjeru (118), a može doći i uz imenice i glagole koji označavaju neki sukob (Silić i Pranjković 2005: 212) kao u primjeru (119).

(118) *Pomagao mu je **oko uzgoja stoke**.* (Silić i Pranjković 2005: 212)

(119) *Bili smo u sukobu **oko stručnih pitanja**.* (Silić i Pranjković 2005: 212)

3.1.12. Genitiv s prijedlozima *blizu, kod, (po)kraj, pored, nadomak, nadohvat, u i mimo*

Genitiv s prijedlozima *blizu, kod, kraj* tj. *pokraj, pored, nadomak, nadohvat, u i mimo* označuju odnos blizine. Jednima je svojstveno kretanje, a drugima mirovanje. Prijedlozi *blizu, kod, (po)kraj* i *porod* odnose na imenicu koja pobliže označuje predmet u čijoj je neposrednoj blizini prisutan drugi predmet (Silić i Pranjković 2005: 213) kao u primjerima (120), (121), (122) i (123).

(120) *Škola je **blizu crkve**.* (Silić i Pranjković 2005: 213)

(121) *Sastanak je zakazan **kod mosta**.* (Silić i Pranjković 2005: 213)

(122) *Igrali su se **(po)kraj šume**.* (Silić i Pranjković 2005: 213)

(123) *U školi sam uvijek sjedio **porod njega**.* (Silić i Pranjković 2005: 213)

Slično je i s prijedlozima *pokraj* i *porod* kao u primjerima (124) (125) i (126).

(124) *Vozili smo se **kraj jezera**.* (Silić i Pranjković 2005: 213)

(125) *Jesu li prošli **pokraj groblja**.* (Silić i Pranjković 2005: 213)

(126) *Dugo je šetala **porod pruge**.* (Silić i Pranjković 2005: 213)

Genitiv s prijedlogom *nadomak* označuje nestandardnu mjeru duljine i upućuje na ono u neposrednoj blizini toga o čemu se govori (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 349) kao u primjerima (127), (128) i (129).

(127) *Stigli su **nadomak sela**.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 349)

(128) *Bio je već **nadomak cilja** kad mu se to dogodilo.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 349)

(129) *Već samo bili **nadomak rješenja**.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 349)

Slično značenje ima i prijedlog *nadomak* „koji označuje predmet koji se nalazi tako blizu da se može dohvatiti“ (Silić i Pranjković 2005: 213) kao u primjeru (130).

(130) *Knjiga je bila **nadohvat ruke**.* (Silić i Pranjković 2005: 213)

Prijedlog *mimo* označuje kretanje pored nečega, ali u suprotnom smjeru (Raguž 1997: 126) kao u primjerima (131) i (132).

(131) *Već su bili prošli **mimo naše kuće**.* (Raguž 1997: 126)

(132) *Tako se ne prolazi **mimo starih prijatelja**.* (Raguž 1997: 126)

Prijedlog *blizu* koristi se kada je od strane vanjskog promatrača locirana aktivnost kao u primjeru (133) ili neka standardna veličina kao u primjeru (134) te uz brojeve kao u primjeru (135). (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 349)

(133) *Počeli smo se sastajati nekako **blizu Ivandana**.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 349)

(134) *Bila je **blizu devedesete**.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 349)

(135) *Jama je bila duboka **blizu pet metara**.* (Belaj i Tanacković Faletar 2014: 349)

Prijedlog *kod* upotrebljava se najčešće uz glagole stanja i uz glagole kretanja (Silić i Pranjković 2005: 214) kao u primjerima (136) i (137).

(136) *Sjede **kod liječnika** i razgovaraju.* (Silić i Pranjković 2005: 214)

(137) *Ide danas **kod liječnika**.* (Silić i Pranjković 2005: 214)

Silić i Pranjković (2005) ističu još neke osobitosti prijedloga *kod*:

„Genitiv s prijedlogom *kod* vrlo je čest i u administrativnome stilu, npr. *Pomažu joj kod kuhanja i pranja, Kod određivanja cijene treba na mnogo toga paziti, Kod državnih ceremonija drži se ukočeno*. Inače, umjesto prijedloga *kod* preporučuju se prijedlog pri s lokativom, npr. *Pri državnim ceremonijama drži se ukočeno*. Genitiv s prijedlogom *kod* vrlo se često upotrebljava i u posvojnome značenju, odnosno u značenju posjedovanja nečega ili vlasništva nad nečim), npr. *Kod nas je sve u redu, Najbolje im je kod roditelja*. Kad je riječ o neotuđivoj posvojnosti, tj. o posjedovanju čega što se ne može otuđiti, tada se isto često koristi, npr. *Oči su mu kao u mačke, Bila je jedinica u majke, U Mađara je to drukčije riješeno*. Genitiv s prijedlogom *kod* upotrebljava se dosta i u dopusnome značenju, npr. *Ni kod tolikih problema oni se ne predaju*.“ (Silić i Pranjković 2005: 213–214)

3.1.13. Genitiv s prijedlozima *duž, širom i diljem*

Raguž navodi da prijedlog *duž* znači da se nešto prostire po cijeloj dužini te da stalno traje; prijedlog *širom* označava protezanje po čitavoj širini; prijedlog *diljem* znači da nešto ide uzduž i poprijeko preko cijele širine i dužine. (Raguž 1997: 130–133)

Prijedlog *duž* ili *uzduž* koristi se za označivanje kretanja koje je paralelno s predmetom o kojem se govori (Silić i Pranjković 2005: 214) kao u primjerima (138) i (139).

(138) *Šetali su **duž obale***. (Silić i Pranjković 2005: 214)

(139) *Kupovati se može **uzduž glavne ulice***. (Silić i Pranjković 2005: 214)

Za prijedloge *širo*m i *diljem*, Silić i Pranjković (2005) napominju sljedeće:

„Prijedlog *širo*m označuje da se što prostire po cijeloj širini predmeta označena genitivom, a riječ je obično o većim prostorima, npr. *Trava raste širo*m *cijele njive*, *Postao je poznat širo*m *svijeta*. Slično značenje ima i prijedlog *diljem*, ali on pretpostavlja velika područja nastanjena ljudima, npr. *Ima sveučilišta diljem Amerike*, *Nogomet se danas igra diljem svijeta*.“ (Silić i Pranjković 2005: 214)

3.1.14. Genitiv s prijedlogom *preko*

Genitiv s prijedlogom *preko* označuje kretanje s jednog kraja na drugi kraj ili prelazak na drugu stranu, obično u dodiru s nekom površinom (Raguž 1997: 131) kao u primjerima (140) i (141).

(140) *Valja nama **preko rijeke***. (Raguž 1997: 131)

(141) *Upravo prelaze **preko ulice***. (Raguž 1997: 131)

Kad genitiv označuje naseljeno mjesto, tada određuje smjer kretanja (Silić i Pranjković 2005: 214) kao u primjerima (142) i (143).

(142) *Putuju u Split **preko Knina***. (Silić i Pranjković 2005: 214)

(143) *U Ameriku se leti obično **preko Frankfurta***. (Silić i Pranjković 2005: 214)

Genitiv s prijedlogom *preko* također označuje sredstvo putem posrednika (Silić i Pranjković 2005: 214) kao u primjerima (144) i (145).

(144) ***Preko prijatelja** svašta se dozna*. (Silić i Pranjković 2005: 214)

(145) *Ta se roba prodaje **preko posrednika***. (Silić i Pranjković 2005: 214)

Genitiv s prijedlogom *preko* može označavati i funkciju prekovremenosti (Silić i Pranjković 2005: 214) kao u primjerima (146) i (147)

(146) *Radi **preko dana i preko noći***. (Silić i Pranjković 2005: 214)

(147) *Djeca je posjećuju **preko cijele godine***. (Silić i Pranjković 2005: 214)

3.1.15. Genitiv s prijedlozima *bez* i *osim*

Prijedlog *bez* označuje negaciju, lišenost ili odsutnost nečega. (Silić i Pranjković 2005: 215) kao u primjerima (148), (149) i (150).

(148) *čovjek bez mane* (Silić i Pranjković 2005: 214)

(149) *košulja bez rukava* (Silić i Pranjković 2005: 214)

(150) *Otišli su van bez pitanja.* (Silić i Pranjković 2005: 214)

Značenja prijedloga *bez* može biti i uz određen uvjet, kao u primjeru (151).

(151) *Teško je živjeti bez prijatelja.* (Silić i Pranjković 2005: 214)

Genitivu s prijedlogom *osim* osnova jest izuzimanje (Silić i Pranjković 2005: 216) kao u primjerima (152), (153) i (154).

(152) *Odriču se svega osim kuće.* (Silić i Pranjković 2005: 216)

(153) *Sastala se cijela rodbina osim strica koji živi u Kanadi.* (Silić i Pranjković 2005: 216)

(154) *Pričalo se o svemu osim onoga što je bilo na dnevnome redu.* (Silić i Pranjković 2005: 216)

3.1.16. Genitiv s prijedlozima *mjesto* (*umjesto*, *namjesto*) i *uime*

Genitiv s prijedlogom (*u*)*mjesto* „označuje da se predmet nalazi na mjestu drugoga predmeta.“ (Silić i Pranjković 2005: 216) kao u primjerima (155) i (156).

(155) *Umjesto mene išao je brat.* (Silić i Pranjković 2005: 216)

(156) *Umjesto zime dočekalo nas je proljeće.* (Silić i Pranjković 2005: 216)

Također, označuje da se nešto desilo umjesto nečeg drugog, kao u primjeru (157).

(157) *Umjesto učenja, oni se igraju.* (Silić i Pranjković 2005: 216)

Prijedlog *uime* označava predstavljanje, kao u primjerima (158) i (159).

(158) *Pozdravio je skup uime Sabora.* (Silić i Pranjković 2005: 216)

(159) *Nastupaju uime nezaposlenih i obespravljenih.* (Silić i Pranjković 2005: 216)

3.1.17. Genitiv s prijedlozima *putem, pomoću i posredstvom*

Genitivom s prijedlozima *putem, pomoću i posredstvom* služi za izražavanje sredstva jer je nastao od instrumentala tih imenica.

Prijedlogu *putem* kao sredstvo obično služi neka ustanova ili elektronički medij (Silić i Pranjković 2005: 217) kao u primjerima (160), (161) i (162).

(160) *Tražite naplatu **putem suda.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

(161) *Čestitao im je **putem radija.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

(162) *Anketa je provedena **putem telefona.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

Prijedlog *pomoću* služi kao pomoć pri obavljanju radnje (Silić i Pranjković 2005: 217) kao što je navedeno u primjerima (163) i (164).

(163) *To je lakše objasniti **pomoću crteža.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

(164) *Zaposlio se s **pomoću veza i vezica.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

Prijedlog *posredstvom* upotrebljava se onda kada netko služi kao posrednik pri obavljanju radnje (Silić i Pranjković 2005: 217) kao u primjerima (165), (166) i (167).

(165) *To smo dobili **posredstvom našega veleposlanstva u Parizu.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

(166) *Lijek se može naručiti **posredstvom doma zdravlja.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

(167) *Zaposlila se **posredstvom ravnatelja.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

3.1.18. Genitiv s prijedlogom *između*

Genitiv s prijedlogom *između* označuje prostor koji razdvaja dvije stvari (Raguž 1997: 125) kao u primjerima (168) i (169).

(168) *Sjedila je **između stola i peći.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

(169) ***Između njega i njegove žene nema većih nesporazuma.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

Primjeri u kojima se pojavljuje i vremensko značenje vidljivi su u primjeru (170) i (171).

(170) *To se dogodilo **između Božića i Nove godine.*** (Silić i Pranjković 2005: 217)

(171) *Okupili smo se u noći između petka i subote.* (Silić i Pranjković 2005: 217)

3.1.19. Genitiv s prijedlozima (*na*)*spram*, *put*, *protiv*, *nasuprot* (*usuprot*), *usprkos* i *unatoč*

Genitiv s prijedlogom *spram* (*naspram*), prema Siliću i Pranjkoviću jedan je od rijetkih te precizira usporednost značenja (Silić i Pranjković 2005: 218) kao u primjerima (172), (173), (174) i (175).

(172) *Bio je **spram svega toga** ravnodušan.* (Silić i Pranjković 2005: 218)

(173) *Čudno se odnose **spram naših zahtjeva.*** (Silić i Pranjković 2005: 218)

(174) ***Spram tvojih problema** moji su zanemarivi.* (Silić i Pranjković 2005: 218)

(175) *Može se reći da je **naspram drugih** bio prilično uvjerljiv.* (Silić i Pranjković 2005: 218)

Prijedlog *put* također označuje usmjerenost predmeta od jednog prema drugome (Silić i Pranjković, 2005: 218) kao u primjerima (176) i (177).

(176) *Napokon smo krenuli **put sela.*** (Silić i Pranjković 2005: 218)

(177) *Danas vam valja **put Splita.*** (Silić i Pranjković 2005: 218)

Prijedlog *protiv* „označuje suprotnost među dvama predmetima ili događajima“ (Silić i Pranjković 2005: 218) kao u primjerima (178), (179) i (180).

(178) *Stalno su se bunili **protiv poslodavca.*** (Silić i Pranjković 2005: 218)

(179) *Pristali su **protiv volje.*** (Silić i Pranjković 2005: 218)

(180) *Imate li što **protiv glavobolje?*** (Silić i Pranjković 2005: 218)

Prijedlog *nasuprot* označuje supostavljena dva predmeta (Silić i Pranjković 2005: 218) kao u primjerima (181) i (182).

(181) *Jučer je sjedio **nasuprot tvoga prijatelja.*** (Silić i Pranjković 2005: 218)

(182) ***Nasuprot škole** nalazilo se kazalište lutaka.* (Silić i Pranjković 2005: 218)

Prijedlozi *usprkos* i *unatoč* imaju dopusno značenje jer se radnja događa bez obzira na supostavljenost radnje (Silić i Pranjković 2005: 218) kao u primjerima (183) i (184).

(183) ***Nasuprot njegovih silnih nastojanja** sve je ostalo isto.* (Silić i Pranjković 2005: 218)

- (184) *Unatoč velike vrućine bili smo na igralištu.* (Silić i Pranjković 2005: 218)

3.1.20. Genitiv s prijedlozima *zbog*, *uslijed* i *radi* (*zaradi*, *poradi*)

Prijedlozi *zbog* i *uslijed* vezani su samo za određivanje uzroka. Prijedlog *zbog* označuje općeniti uzrok nekog problema, dok prijedlog *uslijed* označuje nepovoljnost i nepoželjnost (Silić i Pranjković 2005: 218) kao u primjerima (185), (186), (187), (188) i (189).

- (185) *Nisu mogli proći uslijed magle.* (Silić i Pranjković 2005: 218)
(186) *Izgubio je posao uslijed mnogih nepovoljnih okolnosti.* (Silić i Pranjković 2005: 218)
(187) *Sud ga je oslobodio zbog pomanjkanja dokaza.* (Silić i Pranjković 2005: 218)
(188) *Zbog toga neočekivanog uspjeha bio je izvan sebe od radosti.* (Silić i Pranjković 2005: 218)
(189) *Više je to govorio zbog nas nego zbog sebe.* (Silić i Pranjković 2005: 218)

Genitiv s prijedlogom *radi*, *zaradi* i *poradi*, označuje cilj ili namjeru. (Silić i Pranjković 2005: 218) kao što pokazuju primjeri (193), (194) i (195).

- (190) *Sve bi učinio radi napredovanja u stranci.* (Silić i Pranjković 2005: 218)
(191) *Sastali su se prošli tjedan radi dogovora o gradnji kazališta.* (Silić i Pranjković 2005: 218)
(192) *Tužio ih je radi nekih zaostataka.* (Silić i Pranjković 2005: 218)

3.1.21. Genitiv s prijedlogom *glede*

Prijedlog *glede* s genitivom označuje povezanost jer se tiče drugog predmeta (Silić i Pranjković 2005: 219) kao u primjerima (193), (194) i (195).

- (193) *Glede zakona mišljenja su podijeljena.* (Silić i Pranjković 2005: 219)
(194) *Glede naših planova ništa se nije mijenjalo.* (Silić i Pranjković 2005: 219)
(195) *Stvari ne stoje dobro glede naše ekološke budućnosti.* (Silić i Pranjković 2005: 219)

3.1.22. Genitiv s prijedlozima *prilikom* i *prigodom*

Genitiv s prijedlozima *prilikom* ili *prigodom* označuje podudarnost vremena, odnosno kada se radnje odvijaju u isto vrijeme. Prijedlog *prigodom* vezan je obično uz određeno događanje, dok prijedlog *prilikom* može biti vezan uz samo jedan, i to bilo koji događaj (Silić i Pranjković 2005: 219) kao u primjerima (196), (197), (198), (199) i (200).

(196) *Prigodom otvaranja izložbe obratio nam se i voditelj galerije.* (Silić i Pranjković 2005: 219)

(197) *Prigodom misnog slavlja okupilo se mnoštvo.* (Silić i Pranjković 2005: 219)

(198) *Prilikom saborske rasprave bilo je burno.* (Silić i Pranjković 2005: 219)

(199) *Nije se tužila na zdravlje prilikom našega zadnjeg razgovora.* (Silić i Pranjković 2005: 219)

(200) *Prilikom pranja posuđa razbio sam tanjur.* (Silić i Pranjković 2005: 219)

3.2. Zaključno o obradi prijedložnog i besprijedložnog genitiva u priručnicima hrvatskog jezika

Raguž (1997) daje mnoštvo prijedloga ispisanih abecednim redom i za svaki navodi barem po jedan primjer. Također ističe kako se „nepotrebno iz jezične norme izbacuje prijedlog *poslije* i zamjenjuje ga prijedlog *nakon*.“ (Raguž 1997: 131) Dalje napominje da „prijedlog *uslijed* označuje uzrok i da se na tim mjestima preporučuje koristiti prijedlog *zbog*.“ (Raguž 1997: 134) Od te gramatike razlikuju se pristupi Silića i Pranjkovića (2005) i Belaja i Tanackovića Faletara (2014) po tome što daju opširniji pregled prijedložnog genitiva. Raguž (1997) navodi prijedlog *sred*, ali dodaje i prijedloge *nasred*, *usred*, *posred* koji su sinonimni prijedlogu *sred*. Može se reći *sred polja* ili *sred pučine*, a isto značenje imali bi i izrazi „*usred polja*, *nasred polja*, *posred polja*.“ (Raguž 1997: 133) Silić i Pranjković (2005) prethodno navedene prijedloge *sred*, *nasred*, *usred* i *posred* opisuju kao prostorna značenja i ističu da je bez obzira na istovjetnost značenja važno uskladiti izraz koji bolje odgovara nekoj riječi, npr. može se reći *nasred ceste* i *posred čela*. (Silić i Pranjković 2005: 211)

Belaj i Tanacković Faletar (2014) navode mnoštvo primjera iz gramatike autora Silića i Pranjkovića (2005) te ih detaljnije objašnjavaju.

4. ZAKLJUČAK

Prema istraživanjima određenih autora saznajemo da je besprijedložni genitiv drugi najzastupljeniji padež, dok je prijedložni genitiv treći najzastupljeniji padež. Prostorna uporaba genitivnog prijedloga je najučestalija. Uz takvu uporabu dolaze glagoli kretanja, a oni mogu biti svršeni ili nesvršeni.

Zaključno se može reći da se u udžbenicima hrvatskog jezika za osnovne škole uglavnom spominju samo prijedlozi te genitiv bez prijedloga, a u udžbenicima za srednje škole spominje se i genitiv s prijedlozima koji objašnjavaju način, vrijeme i prostor. U udžbenicima osnovnih škola najviše su bili korišteni prijedlozi *na* i *u*, a u udžbenicima srednjih škola i prijedlozi kao što su *blizu*, *pokraj*, *nasuprot*, *umjesto*. U udžbenicima hrvatskog jezika objašnjena je i razlika priloga i prijedloga kroz primjere, a to je jako bitno za učenike jer se upravo kroz primjere lakše razumije gradivo.

Smatra se da učenici najčešće griješe kod prijedloga *zbog* i *radi* jer imaju slično značenje i ovise o kontekstu. To su dva različita prijedloga i ne bi se trebali poistovjećivati. Slično je i s prijedlozima *uime* i *ispred*.

Također, jako važnim smatra se pravopis te pisanje prijedloga. Gramatika i pravopis jesu na neki način međusobno povezani i mogu utjecati na razumijevanje, npr. dva prijedloga u nizu pišu se odvojeno zbog lakšeg razumijevanja i očuvanja značenja

Pri usporedbama različitih udžbenika nije bilo mnogo razlika, a u gramatikama je značenje prijedloga prošireno.

Prijedlozi se uobičajeno nalaze ispred imenske riječi, no oni u pojedinim slučajevima mogu doći i iza imenske riječi te takvim redom riječi označavaju stilsku obilježenost, poput primjera *tebe radi*. To nije normativno propisano, ali se koristi i također je ispravno. Osim uz genitiv, imenske riječi mogu doći i uz dativ. Bilo je mnogo rasprava oko određenih prijedloga hoće li se slagati s genitivom ili pak dativom. Prijedlozi *nasuprot*, *unatoč* i *usprkos* mogu se koristiti ipak i uz genitiv.

5. LITERATURA I IZVORI

- Bašić, Marijana i Jelaska, Zrinka (2013). Zastupljenost padežnih značenja u hrvatskome jeziku. U L. Cvikić i E. Petroska (ur.), *Prvi, drugi, ini jezik: hrvatsko-makedonske usporedbe*, str. 296–304. Zagreb: HFD.
- Belaj, Branimir i Tanacković Faletar, Goran (2014). *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika. Imenska sintagma i sintaksa padeža*. Zagreb: Disput.
- Čubrić, Marina (2007). *Hrvatski jezik 2*. Udžbenik za drugi razred četverogodišnjih strukovnih škola. Zagreb: Školska knjiga.
- Družijanić-Hajdarević, Ela; Greblički-Miculinić, Diana i Matošević, Krunoslav (2019a). *Hrvatski za 5*. Zagreb: Profil Klett.
- Družijanić-Hajdarević, Ela; Greblički-Miculinić, Diana i Matošević, Krunoslav (2019b). *Hrvatski za 6*. Zagreb: Profil Klett.
- Družijanić-Hajdarević, Ela; Greblički-Miculinić, Diana i Matošević, Krunoslav (2019c). *Hrvatski za 7*. Zagreb: Profil Klett.
- Družijanić-Hajdarević, Ela; Greblički-Miculinić, Diana i Matošević, Krunoslav (2019d). *Hrvatski za 8*. Zagreb: Profil Klett.
- Dujmović-Markusi, Dragica (2008). *Fon-fon 2*. Udžbenik hrvatskog jezika za drugi razred gimnazije. Zagreb: Profil International.
- Matovac, Darko (2017). *Prijedlozi u hrvatskome jeziku: značenje, prostorni odnosi i konceptualizacija*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Raguž, Dragutin (1997). *Praktična hrvatska gramatika*. Zagreb: Medicinska naklada.
- Silić, Josip i Pranjković, Ivo (2005). *Gramatika hrvatskog jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- URL 1. Padež. *Proleksis enciklopedija*. Mrežno izdanje. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: <https://proleksis.lzmk.hr/40266/>. Pristupljeno 5. rujna 2024.
- Zrinjan, Snježana (2008). *Hrvatski jezik 2*. Udžbenik za drugi razred četverogodišnjih strukovnih škola. Zagreb: ALFA d.d.
- Zrinjan, Snježana i Sajko, Nataša (2014). *Buki udžbenik iz hrvatskog jezika*. Zagreb: ALFA d.d.

6. PRILOZI

6.1. Popis tablica

Tablica 1. Prikaz genitivnog prijedloga <i>pokraj</i> i <i>blizu</i>	3
Tablica 2. Promjena oblika riječi koja slijedi nakon prijedloga	3
Tablica 3. Primjer genitivnih prijedložnih izraza <i>na kraju</i> i <i>u smjeru</i>	4
Tablica 4. Primjer genitivnih prijedložnih izraza <i>daleko od</i> i <i>polazeći od</i>	4
Tablica 5. Razlika prijedloga u odnosu na priloge	4
Tablica 6. Prijedlozi koji otvaraju mjesto genitivu	4
Tablica 7. Primjeri prijedloga koji stoje iza imenice i zamjenice	5
Tablica 8. Prilozi koji mogu biti prijedlozi	6
Tablica 9. Prijedlozi uz genitiv iz udžbenika <i>Hrvatski za 7</i> i <i>Hrvatski za 8</i>	7

Summary

Prepositional genitive in textbooks and manuals of the Croatian language

This paper attempts to present the use of the prepositional genitive in textbooks and manuals of the Croatian language. The prepositional and prepositional genitive in primary and secondary school textbooks and in manuals were compared. The representation of individual prepositions that come with the genitive is presented and the temporal, spatial and modal meaning of this case is explained. The paper also presents the meanings of genitive prepositional expressions so that it starts from simpler examples for primary and secondary schools to those more complex examples used in manuals. Prepositions that give way to the genitive are stylistically neutral, and can also be stylistically marked. Examples of this are given throughout the paper and explanations of the normatively prescribed pattern of use are added. The paper also briefly refers to the difference between adverbs and prepositions, the semantics of certain prepositions and the spelling rules. Other cases are also listed, which, along with the genitive, agree with certain prepositions. In addition to the similarities and differences of individual prepositions with the genitive in textbooks and manuals, an analysis of the most common student mistakes is presented in conclusion, namely the substitution of prepositions due to and works in their use.

Keywords: prepositional genitive, prepositional genitive, manuals, textbooks